

Noot bij Rechtbank Zutphen 22 februari 2008 (naaktfoto's ex), LJN BC4944.

smaadschrift, verspreiding naaktfoto's via MSN

Man heeft via internet (peer to peer programma Emule) en MSN-chat naaktfoto's van zijn ex-vriendin verspreid. Door deze wijze van verspreiding konden alle gebruikers van dit netwerk de afbeeldingen downloaden en inzien. Hiermee heeft hij de eer en goede naam van zijn vriendin ernstig aangetast. Bij de uitoefening van haar beroep en in haar woongenot heeft zij zodanig problemen ondervonden dat zij klanten verloor en is verhuisd. Veroordeling voor smaadschrift tot geldboete en schadevergoeding aan het slachtoffer.

1. Voormalige geliefden kunnen elkaars ergste vijanden worden, dat blijkt maar weer 's. Maar om compromitterende foto's van je ex, voorzien van commentaar, als wapenfeiten met je online vrienden te delen, dat gaat wel erg ver. Achteraf ook niet zo slim van het slachtoffer natuurlijk, want de actiefoto's zijn oorspronkelijk wel met haar toestemming gemaakt. Maar ze waren, zoals de rechter dat zo mooi uitdrukt, uitsluitend voor intiem gebruik bestemd; niet om mee te pochen naar je vrienden.
2. Het standaardverweer in dit soort zaken, dat ook door deze raadsman gevoerd wordt, is: het was niet mijn cliënt die achter de computer zat, hij heeft het niet gedaan – en bewijzen jullie nou maar wettig en overtuigend dat hij het wél gedaan heeft.
3. Tja, er bestaat niet zoiets als een risico-aansprakelijkheid of strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor wat er vanaf jouw IP-adres op internet uitgespookt wordt. En behalve als er een webcam aanstaat, of je iemand fysiek op heterdaad betrapt (of als gebruik gemaakt wordt van identificatiemiddelen), is bijna nooit waterdicht te bewijzen dat het echt de verdachte is geweest die de litigieuze handelingen heeft verricht. Dan zou je bijna nooit iemand voor dit soort delicten kunnen veroordelen. Rechter nemen, naar ik aanneem daarom, relatief gemakkelijk aan dat het toch echt wel de verdachte is geweest. Namelijk: zodra niet aannemelijk is dat het iemand anders dan de verdachte is geweest. En in casu is dat inderdaad, onder meer op grond van forensisch onderzoek van het NFI, niet aannemelijk.
4. Met betrekking tot verspreiding via MSN Messenger oordeelt de rechter dat vast staat dat verdachte dat heeft gedaan. Maar dat is nog beperkt tot één (of hooguit enkele) perso(o)n(en). Wat veel erger is, omdat het bereik potentieel veel groter is, is verspreiding via het peer-to-peer programma Emule. Want dan zijn de bestanden in theorie voor alle Emule-gebruikers (zo'n) toegankelijk. Die verspreiding geschiedt door het plaatsen van de bestanden in bepaalde gedeelde mappen, die dan voor alle Emulegebruikers toegankelijk èn te doorzoeken zijn. Het is uit het vonnis niet helemaal duidelijk of de verdachte zelf of zijn MSN-vriend achter die Emule-verspreiding zit. De rechter overweegt namelijk dat “met het uit handen geven van afbeelden van [slachtoffer] aan een derde via MSN Messenger (...) er een aanmerkelijke kans gecreëerd [is] op verdere verspreiding via internet, in het bijzonder via een P2P netwerk”. Ik vind dat op zichzelf niet zo voor de hand liggen: als ik met iemand chat en ik stuur hem een foto, ga ik er niet vanuit dat mijn gesprekspartner die foto zonder mijn medeweten of

toestemming via een P2P netwerk verspreidt. Beetje afhankelijk van wie je vrienden zijn misschien. Feit is wel dat de bestanden verspreid zijn: zowel het slachtoffer zelf als de politie zijn ze tegengekomen.

5. De officier had betoogd dat er bij dit soort bestanden sprake is van een extra verantwoordelijkheid. Dat lijkt mij juist. In het analoge tijdperk zou je, lijkt mij, bij beëindiging van de relatie, negatieven en eventuele afdrukken teruggeven aan de persoon in kwestie of ze in haar bijzijn in duizend stukjes knippen. In het digitale tijdperk is dat: definitief verwijderen (Ctrl-delete, dus ook uit de prullebak) – en dan maar hopen dat ‘ie niet nog ergens een kopietje heeft. Als afgebeelde persoon zou ik daar ook zeker op toezien. Of dat lukt is natuurlijk afhankelijk van de manier waarop je uit elkaar gaat.

6. Maar het allerslimst is het natuurlijk om dit soort foto’s überhaupt niet te (laten) maken. Dat hoeft niet eens te gebeuren in de intimiteit van een real life relatie. Foto’s en filmpjes kunnen ook al gemaakt worden door degene met wie je aan het chatten bent, als je de webcam aan hebt staan. Dus, druk ik mijn studenten op ’t hart elke keer als de gelegenheid zich voordoet, hou alsjeblieft je kleren aan; er zijn in de rechtspraak genoeg voorbeelden van chantage met dit soort beelden.¹ Ook op internetsites gericht op jongeren wordt hier wel op gewezen.²

7. De reacties op fok.nl vond ik tekenend voor de mentaliteit op internet: aan de ene kant algehele afkeuring van hetgeen de verdachte had gedaan, aan de andere kant wilde iedereen de foto's graag zien.³

Tina van der Linden⁴

¹ Zie bijvoorbeeld Rechtbank Arnhem 5 oktober 2007, LJN BB4879; Rechtbank Arnhem 27 juni 2008, LJN BD5618; Rechtbank Haarlem 24 juli 2008, LJN BD8449.

² Op www.internetsoa.nl wordt dit benoemd als de via internet seksueel overdraagbare aandoening Hebdertieten: <http://www.internetsoa.nl/page.php?menu=2&page=6>. Terecht wordt ervoor gewaarschuwd dat als een filmpje of een foto eenmaal op internet staat, er weinig tot niets is wat je kunt doen om het er weer af te krijgen.

³ Post van de paginabeheerder 23-2-2008 op <http://frontpage.fok.nl/nieuws/88136/1/100#4502114>.

⁴ Tina van der Linden is docent IT en Recht aan de Universiteit Utrecht.